

Ferring med det daværende ikoniske Bovbjerg Badehotel ca 1960, men som det også har set ud i 1945. (Foto: Det Kongelige Bibliotek).

Befrielsen af Bovbjerg 6. maj 1945

Af Jens Erik Villadsen. - I foråret 2020 kunne vi fejre 75 året for Danmarks befrielse.

Vi kender alle til dagene efter befrielsen på Bornholm. Mindre kendt er det, at også i Ferring/Bovbjerg måtte man vente nogle dage på freden.

Johannes Kaasgaard, der på det tidspunkt var en 25-årig ung mand og boede på familiens gård mellem Ferring og Bovbjerg Fyr, har fortalt denne dramatiske historie:

Det var nogle mærkelige dage, der fulgte efter den 5. maj 1945. Tyskerne »rendte« jo ikke sådan lige hjem. Natten mellem den 6. og 7. maj var der underligt nok et forfærdeligt skyderi. Vi troede, at det var tyskerne, der morede sig med at skyde deres sidste krudt af. Det skulle vise sig, at det var noget ganske andet.

I krigens sidste år havde russiske og polske krigsfanger fået valget mellem at forsvinde eller gå i tysk tjeneste som soldater. Ved befrielsen var der stadig mange af de »frivillige« soldater i Ferring. De boede næsten

Johannes Kaasgaard her som 90-årig. Han boede hele livet i Ferring og var en ivrig lokalhistoriker og fortæller. (Foto: Jens Erik Villadsen).

alle på Bovbjerg Badehotel og i selve Ferring. De tyske soldater boede på Bovbjerg Fyr og i Dybe.

Nu ville de polske og russiske soldater hævne sig på de tyske officerer, som havde snydt dem for en del af deres rationer, bl.a. af cigaretter. Dertil kom, at de jo var tvunget med i krigen, og trods dette ville de blive betragtet som landsforrædere, når de kom hjem igen.

Det blev til voldsomme kampe ved hotellet, og jeg mener, at der blev dræbt syv tyskere og én russer. Russerne og polakkerne fik magten i byen, og de arresterede de tyske officerer, som de anbragte i »bunkers« udenfor Ferring.

Næste formiddag ringede jeg om på centralen for at spørge, hvad der var i vejen og svaret var: »Uha, bette Johannes, kom endelig æ herom, de skyder sådan, og de siger, at de nu vil til at skyde med kanoner oppe fra æ fyr.«

Alligevel cyklede jeg om i byen og gik ind i Brugsen. Der stod en russisk soldat derinde med sit gevær. Pludselig kom der en tysk officer på motorcykel fra Dybe. Han stoppede lige uden for butikken. Russeren, der var inde ved os, gik ud med det samme. Straks den tyske officer på motorcyklen så ham, tog han fat i en håndgranat og skulle lige til at smide den mod os. Men »vores« russersoldat var hurtigere. Han rettede geværet lige op i ansigtet på

tyskeren, og han overgav sig uden yderligere modstand. Også han blev ført op i bunkeren.

Nu ville jeg hjem. Jeg turde simpelthen ikke være deromme længere. Da jeg kom hjem, var naboen her. Vi stod i kostalden og talte om, hvad der var sket, og i det samme kom der en polsk soldat ind til os. Han havde to revolvere med. Han ville, at vi skulle tage en hver, og så hjælpe med at skyde tyskerne, men vi skulle ikke nyde noget.

Hvordan freden igen blev oprettet, ved jeg ikke. Men næste dag kunne vi se de fleste soldater forlade Ferring. Det var tydeligt, at det var en slagen hær, der nu forlod os. De kom gående med deres bylter med ting og sager på trækvogne og enkelte hestekøretøjer. Det sidste, vi så til dem, var, da de forsvandt ned mod Trans. Så kunne vi også i Ferring fejre befrielsen.

I skovens dybe, stille ro

Af Jon Høgh. - Min ledsager og jeg står øverst oppe på den næsten tre meter høje Fladhøj, der ligger midt i Klosterhede Plantage. Den er én af de henved 50 gravhøje fra Bronzealderen, der er registreret i plantagen. Højen bærer sit navn med rette. Den er trådt fuldstændig flad på toppen. Stående heroppe kan man ved daggry opleve store flokke af plantagens godt 400 krondyr på de omliggende store hedearealer. Det samme kan man fra skovens enliggende Anglands Høj i det sydøstlige hjørne og fra Rishøje, der som en større samling af høje ligger i plantagens vestlige del. I tilknytning til Rishøjene er anlagt en godt besøgt naturlejrplads.

Derimod er det vanskeligt at se skoven for bare træer. Men sådan har det ikke altid været. Længe før vor tidsregning var her kun klimahårdføre urter og lave buske, men efterhånden som klimaet mildnedes kom også enkelte træer til, birk, hassel, lind, skovfyr og eg.

Med plantevæksten invaderedes stedet ikke kun af dyr, men også af mennesker, der til at begynde med har ernæret sig som jægere i de efterhånden større og større kratbevoksninger. Menneskets tilstedeværelse røbes netop af gravhøjene, og når man står på Fladhøj, får man uvilkårligt den tanke, at højen er trådt flad af mennesker, der her har dyrket deres religiøse ceremonier, f.eks. i forbin-

En af Ole Rømers milestene i Klosterhede. (Foto: Jon Høgh).

delse med begravelser for 3000 år siden. Også oldtidsvejen, der går gennem området som et bindeled mellem Viborg og en ældgammel udskibningshavn ved Trans, bevidner, at her altid har været megen aktivitet. Den glade skovvandreren ved nok, hvad han og hun går efter at se og få i kameraet på turen, der er nøje forberedt hjemmefra. Noget ganske unikt, og hørende den 'nyere' historie til, er i den forbindelse Ole Rømers milestene langs hovedfærdselsåren, Gammel Landevej, hvor en del sten endnu står for hver kvarte mil. De

er opstillede i årene 1691-1697, da Rømer opmålte det danske vejnet.

I den sene Bronzealder ryddede skovfolket dele af bevoksningen for som agerbrugere at dyrke jorden. Når den var udpint, forlod de den og indtog nye områder, og sådan fortsattes. På de forladte områder bredte lyngheden sig stille og roligt og medvirkede til navngivelse af den sidste halvdel af plantagens vidtstrakte arealer. Den første halvdel kom i 1200-tallet med oprettelsen af Gudum Kloster, der beboedes af nonner inden for Benediktinerordenen. Efter Reformationen i 1536 blev klosteret nedlagt, og de gamle bygninger forsvandt et par århundreder senere.

Plantagen, der nu består af to områder, Klosterheden og Kronheden – (ikke at forveksle med Kronheden ved Torsted) – er beliggende henholdsvis øst og vest for Flynder Å i trekantområdet mellem Lemvig, Struer og Holstebro. Arealmæssigt dækker de to sammenvoksede plantager 6.400 hektar, der er Danmarks tredjestørste samlede skovområde efter Silkeborgskovene og Rold Skov.

Omkring 1880 opkøbte staten store områder, som blev tilplantet med især bjergfyr. Hermed var der skabt arbejdspladser til forarbejdning af brændsel og gavntømmer.

Dette pragtfulde sted administreres

af Naturstyrelsen, Vestjylland, der i 1999 udsatte 18 bævere i Flynder Å. De har nu bredt sig over et større område, hvilket var nødvendigt, fordi bestanden er vokset til et par hundrede individer.

Har du, kære læser, nogensinde været helt i skoven – sådan forstået, at du har været på vildspor eller i knibe? Det samme spørgsmål stiller jeg til min ledsager på vej ned ad Fladhøj. -Jo, siger han, det har jeg. Men jeg tror ikke, at der findes et bedre og kønnere sted at være helt ude i skoven end netop her – i Klosterhede Plantage.

Fakta om Klosterhede:

1536: Reformationen. Gudum Kloster bliver nedlagt.

1874: Første tilplantninger.

1880: Staten begynder opkøb af dele af heden omkring Klosterhede Plantage.

1900: Klosterhede Plantage bliver selvstændigt skovdistrikt.

1913: Kjærgaard Mølle nedbrænder.

I slutningen af 1940'erne: Kronvildtet etablerer sig i plantagen.

1999: Seks bæverfamilier sættes ud i skoven

Den idylliske Møllensø i Klosterhede Plantage. Indtil 1889 lå her også en vandmølle, der kan dateres tilbage til 1420. (Foto: Jon Høgh).

Det er nemt at få en idé. -

Men svært at få den gennemført

Af Annette Holm. - Siden Ingeborg Svennevig i 2012 blev direktør på De Kulturhistoriske Museer i Holstebro Kommune, har hun bygget ud og bygget om på Strandingsmuseum St. George og Holstebro Museum, mens Hjerl Hede er under fortsat forvandling. Med erfaring fra de store projekter er hendes motto blevet: Det er nemt at få en idé, men svært at gennemføre den.

Alle tre museer har fået en ny grundidé, og den historie bliver nu formidlet på nye måder, men fælles for dem alle er et godt hold og en god historie, der fortælles, så gæsterne bliver kloge.

»Det er vigtigt med et godt hold på tværs af alle tre museer, så vi kan forske i og formidle de mest relevante historier. Vi kan ikke fortælle alle historierne, så vi må vælge et spor ud. Vi har skarpe folk, arkæologer og historikere, der er eminente til at finde de bedste og mest relevante historier i vores samlinger og ansvarsområder. Når man laver museumsprojekter, er der naturligvis ting, vi ikke kan. Hos os er det bygninger og udstillingsdesign. Derfor supplerer vi med arkitekter og designere«, siger Ingeborg Svennevig.

Da hun blev ansat, var der allerede i flere år arbejdet med planer om at udvide og bygge om i Thorsminde for at få roret fra »HMS St. George« udstillet i et tårn, og i Holstebro var museet ikke tidssvarende. Rumene var for små til moderne udstillinger, og museets klimaskærm var ikke tæt nok til 2020.

»Roret i Thorsminde er en enestående genstand. Det var genialt, at arkitekterne fandt ud af at placere tårnet midt i museet, og designerne udviklede udstillingerne, så de fortæller en fortløbende historie i fire kapitler omkring roret«, siger Ingeborg Svennevig.

Strandingsmuseet formidler ikke bare historien om de to engelske linjeskibe »HMS St. George« og »HMS Defence«, der strandede ud for Thorsminde julenat 1811, men fortæller også om de mange søfolks møde med kystens befolkning og om nutidens vejr og vind - og om alle de ufortalte historier, der stadig ligger

Siden Ingeborg Svennevig blev museumsdirektør i Holstebro, har hun ændret tre museer fundamentalt. (Foto: Steen Lorentzen).

på havets bund til os. Spørger man dog museets gæster, er der ingen tvivl om, at det store rør gør et indtryk på dem, ikke mindst, fordi man må røre ved det.

I Holstebro blev udstillingen til »egnens loft«, altså de ting, vi ikke bruger, men som er en god og vigtig historie. »Den formidler vi, så den

skal være inspiration til snak om det, gæsterne har set og oplevet i Vestjylland. En snak om, vidste du det, eller det var et problem dengang og er det stadig. Gæsterne skal undres og kunne relatere sig til det, de ser«, siger Ingeborg Svennevig.

Strandingsmuseet genåbnede i 2017, og Holstebro Museum slog dørene op til den nye udstilling sidste år, mens det på Hjerl Hede er en længerevarende forvandling, fordi museet er så stort, og ideen er at forvandle fortællingerne om bygningerne til historier om hjem og de mennesker, der levede i dem.

Gæsterne skal gå på opdagelse i museet og opdage og opleve forskellige kulturmiljøer og levevilkår i Danmarks historie.

Selv om museerne har stærke faste udstillinger, bliver der også lavet skiftende udstillinger. De midlertidige udstillinger kan fungere som et krydderi eller en særlig farve på den faste formidling. Det kan være om et aktuelt emne eller et tema, som debatteres, men Ingeborg Svennevig

understreger, at de faste udstillinger dog ikke må stå stille.

»Selv om en udstilling gennemtænkes og gennemføres, bliver den aldrig færdig. Et museum er levende formidling, så om 5 år er udstillingerne anderledes, og sådan skal det være«, siger Ingeborg Svennevig.

Fakta om De Kulturhistoriske Museer i Holstebro Kommune

Koncernen består af:

- Holstebro Museum i Holstebro, danmarkshistorier på vestjysk.
- Strandingsmuseum »St. George« i Thorsminde, vi fortæller verdenshistorie på vestkysten.
- Frilandsmuseet Hjerl Hede, danmarkshistorie på landet før industrialiseringen.
- Ingeborg Svennevig er direktør.
- Hver afdeling har sin leder.
- Museet har 30-40 årsværk fordelt på flere ansatte.
- Besøgstallet var sidste år godt 100.000 uden Holstebro Museum, der var lukket.

Sølvsmedens historie på Holstebro Museums forunderlige loft. (Foto: Ole Mortensen).

Ankeret fra »HMS St. George« i den nye udstilling på Strandingsmuseet. (Foto: Christian Brandt Eriksen).

En klog mand i Ringkøbing. -

Lars Andersens røde dråber

Af Steen Esbensen. - I 1880 var der 12 uddannede læger i Ringkøbing amt. Det svarer til ca. 6000 personer pr. læge. Til gengæld var der mindst 24 kloge mænd og koner. De havde stor søgning.

H.P. Hansen, der var leder i Herring museum har skrevet et tobinds værk om de kloge folk og indsamlet en række genstande de brugte i deres behandlinger.

I Ulfborg på Meldgård boede Anders Ulfkjær. Han praktiserede som klogmand, men er en typisk vestjyde, idet han havde en del andre erhverv. Urmager, bøssemager, pottemager, gørtler, klejnsmed, snekker, murer, tømrer, maler, gartner, entreprenør, bonde og handelsmand.

Hans virksomhed gik i arv til to sønner, Erik Lassen, der både var klog mand og pottemager i Ulfborg

og Lars Andersen, der bosatte sig i Ringkøbing og ernærede sig som landmand, smed og klog mand. Han boede på Holstebrovej 64 i et rød-pudset hus, der stadig eksisterer.

Lars Kannevorf Andersen (1856-1902) kunne kurere benbrud, sætte arme og ben i led og kurere bulne fingre med omslag med røllike. Som dyrlæge kurerede han en hest, der havde fået forstoppelse ved hjælp af piberøg. Han blev ikke anklaget for kvaksalveri, måske fordi han havde kureret amtmandinden.

I 1989 holdt jeg et foredrag om kloge folk på Vestjyllands Højskole. I den forbindelse undersøgte jeg om apoteket i Ringkøbing stadig forhandlede de kloge folks recepter. Det gjorde apoteket, de solgte både Lars Andersens røde dråber og Kristen Spillemands dråber. Jeg

købte et par små flasker med begge produkter. 350 kr. kostede det. Der var ingen tilskud til den medicin. Da jeg kom hjem på højskolen med medicinen, spurgte jeg de lokale kvinder, der arbejdede i køkkenet om de kendte Lars Andersens røde dråber. Og svaret var: »Ja, vores far brugte ikke andet«.

Jeg har fået fortalt, at dråberne var gode »når en der har været fra forstanden skal have maven frisk igen«!!! En del år senere holdt jeg samme foredrag på højskolen. Jeg havde læst, at en søster til Lars Andersen var blevet gift i Velling. Men med hvem? Det ville jeg gerne vide. I foredragssalen fortæller jeg om problemet. Men den kvinde fra Velling, der var pianist, og sad ved flygelet, afbryder mig og siger, »jamen, det er da min bedstemor«. Mit spørgsmål

til hende var så: »Har du nogle opskrifter fra hende«? Det havde hun. Her følger et eksempel:

Middel mod forkølelse, halsonde, brystklemme og utilpashed:

30 gr. Lars Andersens røde Dråber. 25 gr. tørret ambra-urt.

Det sidste udblødes et døgn i en halv flaske vin hvorefter vinen sies fra og blandes med halv kilo smeltet honning og de røde dråber.

Det er svært af bruge medicinopskrifterne. En del ingredienser kan ikke skaffes mere og man er på herrens mark, når der f.eks. står at der skal bruges for 15 øre Provinsolie.

BOGANMELDELSE • Annette Holm

Fortælleglæde om Nørre Vosborg

Anne-Marie Helfer har lagt øret til knast- og musehuller på - og omkring - Nørre Vosborg, står der bag på hendes bog »Fortællinger, sagn og skrøner fra Nørre Vosborg«. Bogen er da også sand fortælleglæde om herregården ved Vemb.

Siden 2004 har hun fortalt på Nørre Vosborg, og hun gengiver med stor overbevisning underholdende fortællinger om konger og knægte, studedrivere, teglværksbørster og berømte kulturpersonligheder med tilknytning til herregården. Men flere af historierne er vandrehistorier, der fortælles om mange andre herregårde, og det er synd, for dem, der ikke kender sådanne historier, at Anne-Marie Helfer ikke lige giver en bemærkning om det.

Hun går nemlig ikke af vejen for at punktere en af de mest yndede historier om Nørre Vosborg. Den om kong Frederik VII, der udnævnte godsejer Andreas Evald Meinert Tang til etatsråd, da de sammen sad på gårdens berømte dobbeltdas. Hun skriver, at det var han allerede, men året efter kongens besøg i 1861 fik godseje-

ren ridderkorset. I en folketælling fra 1860 har jeg nu læst, at Tang var godsejer, etatsråd og Ridder af Dannebrog, så der er åbenbart ikke hold i nogle af de gode historier.

Det er tydeligt, at teksten er tro

mod den mundtlige fortælling, og det kan ikke undre, når man ved, at Anne-Marie Helfer siden slutningen af 1970-erne har arbejdet med den folkelige overlevering af viser og fortællinger blandt andet på de årlige

fortællefestivaler på Nørre Vosborg. Det er en bog, der er let læselig, giver læseren stor viden om Nørre Vosborg, de mennesker og det liv, der gennem tiderne har været levet i og omkring herregården.

Selv om teksten er sat i en historisk ramme, savner jeg en kort beskrivelse af herregårdens historie og rækken af dens ejere, ligesom en illustration af herregårdskomplekset og området, der er beskrevet i bogen, vil lette forståelsen og give det hurtige overblik for dem, der ikke kender stedet. For selv om bogen sælges godt til besøgende på Nørre Vosborg, kan den også anbefales til alle, der interesserer sig for herregårde, fortællinger, sagn og skrøner.

Der er allerede masser af fortælling og humor på forsiden af Anne-Marie Helfers bog.

Anne-Marie Helfer: »Fortællinger, sagn og skrøner fra Nørre Vosborg og omegn«.

Udgivet i september 2019 af Forlaget A. Rasmussens Bogtrykkeri. Støttet af VELUX FONDEN og Fonden Nørre Vosborg. Pris: 149 kr.

Var der stukket noget under stolen i Tim Kirke?

*De meget omdiskuterede stole i Tim Kirke.
(Foto: Tim Lokalhistoriske Arkiv).*

Provst Carl Christiansen sammen med et konfirmandhold. Provsten havde altid et hjerteligt forhold til de unge mennesker. Det samme forhold havde han ikke til alle sognebørn. (Foto: Tim Lokalhistoriske Arkiv).

Af Jon Høgh. - 'Der siges meget, og rygterne går, og det mener vi ikke er til gavn for nogen af parterne!'

Således skrev læge Knud Erik Værnø på vegne af det halve Tim Sogn i et brev af 23. oktober 1952 til sognets præst, provst Carl Christiansen. Værnø tilføjer, at det ville være på sin plads, om der blev holdt et møde mellem provsten og Menighedsrådet på den ene side og Tim-boerne på den anden side. Hvad det hele drejede sig om, røber denne artikel.

I 1947 indså Menighedsrådet, at Tim Kirke trængte til at blive restaureret. Rådet henvendte sig herom til to kirkebygningskyndige arkitekter og ingeniører, der efter at have gennemset kirken deltog i et menighedsrådsmøde, hvor de forelagde deres planer for en restaurering og en nyordning af kirkens opvarmning.

Carl Christiansen var Menighedsrådets sekretær. Men han undlod i kirkesynsprotokollen at fortælle,

hvad der kom ud af mødet. Han undlod i det hele taget i detaljer at referere noget som helst om restaureringen, der tog sin begyndelse flere år senere, i september 1951.

Oprindeligt omfattede restaureringen foruden installation af et nyt el-varmeanlæg og omplacering af orgel og epitafium og indsættelse af en del nye kirkebænke stort set kun det allervæsentligste for et gammelt hus, der gerne og langt ud i fremtiden skulle kunne blive ved med at stå på sine sokkelsten. Provst Christiansen bebudede fra prædikestolen, at kirken kun ville være lukket i en kortvarig periode. Men allerede i oktober 1951, en måned efter at arbejdet var gået i gang, ændredes der pludseligt i planerne, da det tilføjedes, at en ombygning af inventaret også skulle finde sted. Det var jo ikke så lidt endda, det var meget, som også bevirkede, at kirken var lukket i meget længere tid end bebudet, hvad provsten i øvrigt i hårde

vendinger blev angrebet for af hans modstandere.

Godt et år senere, september 1952, oplyste arkitektfirmaet menighedsrådet, at stolene er bestilt og ligeledes fliser, og under et kirkesyn i maj 1953 refereres, at der kommer stole i stedet for de tidligere stolestader, der er indsat nyt orgel og til alteret er gjort en alterkande af sterling sølv.

Fliserne viste sig at være sorte og hvide gulvfliser, der som et kæmpeskakbræt blev udlagt som gulv i Tim Kirke. Stolene var med fletværk og salmebogshylder fremstillet af Kaare Klint, og de blev opstillet i det store kirkerum, efter at de gamle bænke var blevet nedbrudte og smidt ud.

Menighedsrådet, der må have været meget svagt, var ikke involveret i den del af restaureringen. Ingen af medlemmerne havde tidligere hørt om en kirkearkitekt, der hed Kaare Klint.

Men når menighedsrådet ikke havde truffet beslutning om, at kir-

kegulvet skulle være et skakbræt, og at siddepladserne skulle være løse stole med sæder gjort af fletværk, hvem havde så truffet beslutningen? Snakken gik uofficielt i to lige store lejre i det lille sogn.

Den ene lejr troede officielt ikke noget. Men det gjorde den anden, og den bad så læge Værnø skriftligt kontakte provsten og bede om et møde.

Det blev afholdt i november 1952. Men det løsnede ikke op for noget som helst, da Christiansen hævdede, at alle afgørelser angående det gennemgribende arbejde var truffet på lukkede møder og refereret i Menighedsrådets forhandlingsprotokol. Men! Og vel at bemærke! Forhandlingsprotokollen havde ingen ret til at få indsigt i! Der lød adskillige buhråb fra salen, og med dem sluttede mødet.

Men arbejdet fortsattes og afsluttedes fuldstændigt, efter sammenlagt ca. 5 lange år, i 1957.

Dia-design - et tekstileventyr i Bording

Af Bent E. Hansen. - Hotpans og maxikjoler blev den store modedille i 1971. Og de blev syet i Bording hos Dia-Design.

Engang var der noget, der hed mini, midi- og maxikjoler og hotpants. Det var omkring 1970. Det var dengang, da moden skiftede så hurtigt, at kjolelængden ændrede sig, hver gang man var til fest.

Maxikjolen gik til langt under knæene og havde en lang slidse i den ene side. Midikjolen gik til lige under knæene. Miniskørterne dækkede knap nok bagdelen, og hotpants var ganske små shorts, som sad meget stramt.

Det var dengang, at tekstileventyret blomstrede i Midtjylland. I Ikast opstod den ene tekstilfabrik efter den anden - oftest startende i kælderejendomme. Men også i stationsbyen Bording kom tekstilvirksomheder til.

Således opstod en tekstilvirksomhed i den gamle smedje i Bording.

Oprindeligt var det smedjeværksted, men da det i 1968 flyttede i nye lokaler uden for byen, var bygningen lige noget for Ejnar Larsen. Han købte stedet i 1970 og omdannede det til en tekstilfabrik med navnet Dia-Design.

Ejnar Larsen startede som ung i Ikast midt i 1960'erne. I en årrække var han førstemand på Chr. Thøgersens trikotagefabrik i Ikast. I sin fritid fandt han på at lave brudeslør. Hurtigt blev hans hjemmesyssel så stor en succes, at grundlaget for at starte eget firma opstod. Den første

tid arbejdede han i sin lejlighed, men da produktionen blev udvidet til også at gælde brudekjoler og senere festtøj, flyttede han ind i nogle kælderlokaler på Højris Allé sammen med fire syersker. Han endte så med at købe de meget større lokaler i Bording.

Succesen fortsatte. Selv om Ejnar Larsen havde fået fire gange så meget plads ved flytningen til Bording, udtalte han allerede året efter, at lokalerne var for små for de 14 ansatte. Lokalerne måtte udvides.

Og så var der det med moden! Det gjaldt hele tiden om at være omstil-

lingsparat. Og det var Ejnar Larsen og Dia-Design.

Den store modedille omkring 1970 med den meget omskiftelige kjolelængde deltog Dia-Design også i, selv om det var svært at følge med - så hurtigt skiftede moden. Og efterspørgslen var stor.

I januar 1970 planlagde Dia-Design en kollektion på otte forskellige, men allerede en måned efter kom to nye til: Hotpants og maxikjolen. For at klare de mange ordrer, måtte de samarbejde med en anden fabrik. Den syede hotpants og Dia-Design

maxikjolen. Ejnar Larsen tegnede selv alt det, der blev fremstillet. Det var vigtigt for at kunne følge med i udviklingen og for at fremstille lige de faconer, som folk syntes om, mente han. »Moden skifter hele tiden. Man kan ikke have anelse om, hvad moden vil være om et halvt år, så det er ikke muligt at tage ordrer lang tid frem«, udtalte Ejnar Larsen engang.

Fremtiden så meget lys ud i 1971. Ejnar Larsen havde flair for mode og var dygtig til at designe og kreere dametøj.

Den tidligere smedje blev omdannet til tekstilfabrik. (Foto: Bording Lokalhistorisk Arkiv).

Ejnar Larsen

Fuld af gode ideer.

Kreerede selv alle tøjmodellerne, både brudekjoler, festtøj og 1970'ernes mode:

»Hot pants«. (Billedet af Ejnar Larsen er udlånt af Vibeke Larsen).

Græsgilde

Af Jon Høgh. - I vor fortravlede og forjagede tid kan det være velgørende for en stund at skrue tiden tilbage og lytte til en historie fra 'før verden gik af lave', som man siger. Her følger en sådan historie, som jeg for mange år siden har fået fortalt af landmand Knud Jensen i Lybæk ved No.

Høsten begyndte egentlig med, at høet blev slået, revet sammen og endelig stakket på et stativ bestående af tre eller fire lange og tynde stammer af grantræ, der var bundet sammen foroven og afstivet for neden med korte og lige så tynde vandretlig-

gende stokke. Høstakken udgjorde et hæs, som den friske sommervind kunne trænge ind under samtidig med, at den også kunne smyge sig omkring høstakken, hvorved det dejligt duftende hø i løbet af kort sommertid tørredes til hjemkørsel.

Den dag, hvor alt høet var bragt i lade, holdtes græsgilde.

På gildesdagen kom lavets karle og piger, kvinder og mænd, og påbegyndte hjemkørslen, som de lod fortsætte et godt stykke op ad formiddagen, hvor de i sommervarmen - høhøsten fandt sædvanligvis sted

Når høet var bjærget, holdtes græsgilde med spisning og dans. (Foto: Odder Lokalhistorisk Arkiv).

LEDER • Bent E. Hansen

Corona i historisk lys

Redaktør Bent E. Hansen.

På daglig basis skriver vi historie. Alt, hvad vi gør, er en time efter historie. Og så må vi som mennesker leve med konsekvenserne af det, vi har foretaget os, og leve med den historie på godt og ondt.

Nogle gange er historien noget, der kun påvirker os selv. Andre gange har historien betydning for os alle. Den nuværende corona pandemi har allerede skrevet historie som en sygdom, der har haft betydning for vores liv. Vores arbejde, økonomi og sociale relationer er alle blevet påvirket - og ikke på en positiv måde.

Hvis vi ser længere ud i horisonten og forsøger at se på, hvad vi har lært af denne pandemi er det for nuværende svært at se, hvad vi har lært. Men noget har vi lært. Vi har fået en mere stringent tilgang til hygiejne, sociale sammenkomster og hilseformer. Alt sammen for at holde manden med leen fra døren og

for at sikre, at vores sygehusvæsen kan følge med.

Det er langt fra første gang, at manden med leen har fundet nye redskaber til at øge antallet af kunder i butikken. Han har før gravet dybt i værktøjskassen og udbredt sygdomspestidier, som har kostet mange menneskeliv.

De fleste af os er nok bekendt med udtrykket »pest eller kolera«, når vi skal vælge imellem to lige store onder. Begge epidemier gav anledning til høje dødsrater, og som så meget andet kan vi takke historien for den viden, den har givet os.

Da pesten ramte Europa, var der mange, som sagde, at det var Guds straf for menneskets synder. I dag har vi i stedet vendt os imod videnskaben, hvor vi med hensyn til covid 19 støtter os til tre nye bud: Sprit af. Hold afstand. Og host i ærmet. Videnskaben er svaret, og vi mennesker må selv tage ansvar.

Kolera førte til kloakering, vandforsyning, øget fokus på hygiejne og lagde grundstenene til det moderne sygehusvæsen, vi i dag har så meget at takke for.

Fremtiden vil vise, hvad vi har lært af denne pandemi, og hvordan den vil føre til vedvarende ændringer af det samfund, vi lever i.

i maj-juni måned - spiste noget så livsaligt som koldskål eller æggesøbe, der kogtes af øl, brød, sukker og æg. Derpå fortsattes arbejdet indtil middag, hvor der atter skulle fyldes brændstof på: I Hardsyssel smørrebrød og kaffe, risengrønsvælling og fisk i de kystnære egne.

Når al høet var bragt i lade sædvanligvis sidst på eftermiddagen, samledes høstfolkene og drak kaffe for lidt senere atter at spise - smørrebrød og steg, hvorefter serveredes kaffe og punch og hjemmebagt kringle. I store dele af Hardsyssel anvendtes resten af dagen og aftenen med til at være på lysttur, alt efter hvor gildet afholdtes enten i Ringkøbing eller på Kronheden, i Hoverdal, ved Vesterhavet, Stadil - eller Sønder Nissum Fjord, for slet ikke at tale om åerne, Skjern å, Storåen, Vonåen. Kendte man en spillemand, som var god til at spille op til dans eller fællessang, eller begge dele, var han og hans spilleklare instrument også at finde, hvor pigerne og karlene var draget hen, og så kan det ellers nok være, at der blev gået te'en, som landmand Knud Jensen sagde under et interview med ham. Han fortsatte: Græsgildet var jo ikke for forsagte mennesker, det må du endelig ikke tro, for vi havde jo allesammen været tidligt oppe og været i gang.

De fleste af os karle håbede jo på, at den af pigerne, som vi hver især havde gået og lagt mærke til, skulle dukke op. Jeg må jo da også være ærlig at sige, at hende, som jeg havde i kikkerten, havde jeg givet et præj i forvejen om, at jeg ville til fest. Ja, jeg ved nu ikke rigtigt, men jeg

havde da spurgt hende, om hun også kom, og så sagde jeg vistnok noget om, at jeg ville være glad, om hun gjorde. Sidst på eftermiddagen tog de fleste af os til Ringkøbing, men der var Grete ikke med, og det forstod jeg jo ikke. Men sørme så, om hun ikke kom om aftenen. Det lagde jeg jo mærke til med det samme, forstår du nok.

Hertav Knud, og jeg vidste ikke, om jeg skulle driste mig til at spørge om mere. Det behøvede jeg heller ikke, for efter en tænkepause fortsatte han: - Jeg vidste snart ikke, hvordan jeg skulle bære mig ad med at få hende i snak. I det daglige var det nemt nok, synes jeg, men da drejede det sig jo også mest om arbejdet - du forstår: hvem malter, hvem fodrer, hvem strør under kreaturerne og sådanne spørgsmål. Det var jo sådan, hvad vi snakkede om. Men nu var det jo noget andet, kan du forstå det? Jeg sagde til Knud, at det kunne jeg sagtens forstå. - Jo, men ser du så, så spillede musikken jo, og det blev vores tur, Grete og mig. Vi var så-mænd sammen i flere danse derefter på det gilde.

Men nej, hun ville ikke, at jeg skulle følge hende hjem, og i det lange løb var der andre om hende, som hun interesserede sig mere for. Ja, sådan var nu det, og det var sikkert også godt nok.

Det var Knuds af ham selv fortalte græsgildehistorie. Dagen og aftenen havde i det store hele været festlige og oplevelsesrige, men man fornemmede nok, at det var et stort skår i glæden, at Grete ikke ville det samme som Knud Jensen.

Af
Guðrun
Gormsen

Hardsyssels Årbog 2020 spænder vidt. Hans Jørgen Degn, der er en stor kender af de jyske heder, fortæller om de mange forskellige spor efter mennesker og deres aktivitet, man kan finde i hederne i Hardsyssel. Christian W. Olesen mindes sin barndom i Thyborøn og sine arbejdsår på redningsskibet Vestkysten, og hvordan byen har forandret sig.

I 1970 stoppede DSB med at køre damp tog mellem Herning og Fredericia. Ole E. Mogensen skriver om det sidste tog, der kørte fra Herning Station.

Søren Skadhede fortæller om gården Øster Skadhede i Bøvling, om dens beboere og deres engagement i sognets liv.

Ove Navntoft Enevoldsen beretter en dramatisk historie om Helene Petersen. Hun var den første jordemoder i Borris og måtte kæmpe med amtet for at få sin løn.

Sidsel Marie Jochumsdatter flyt-

tede som nygift ind på en stor gård, men endte som husmandskone i Ørre. Anders Villadsen har undersøgt hendes skæbne.

Med udgangspunkt i en tragisk

begivenhed i Fjaltring i 1837, hvor en ung mand dræbte sin mor, viser Jimmy Munk Larsen, hvordan holdningen til forbrydelse og straf har ændret sig over tid.

Kutteren »Gadus« hjemmehørende i Thyborøn. (Foto: Christian Winkel Olesens privatarkiv).

Steen Steensen Blicher rejste i sommeren 1838 op langs Jyllands vestkyst. Jon Høgh har fundet Blichers beretning »fra den cimbriske halvø« frem og fortæller om digterens rejseoplevelser.

I disse år udkommer en ny udgave af Trap Danmark. Guðrun Gormsen ser på, hvordan de seks kommuner i det gamle Ringkøbing Amt, præsenteres i den nye udgave af Trap Danmark.

Udgiver:
Hardsyssel
Historisk Samfund
af 1906

Ansvarshavende:

Bent E. Hansen
Markvænget 6A, 7441 Bording
Tlf.: 3121 2242
Mail: beh51mr@gmail.com

Hjemmeside: www.hardsyssel.org

Redaktion:

Bent E. Hansen
Jens Erik Villadsen
Annette Holm
Jon Høgh
Per Axelsen

Layout og prepress:

Erhard Leach

Tryk: Tarm Bogtryk

HUSK:

HARDSYSSEL HISTORISK SAMFUND Historiens Dag Lørdag 31. oktober 2020.

2020 udgaven af Hardsyssels Årbog præsenteres i Laugesens Have, Knivsbækvej 13, Brejning, 6920 Videbæk.

Kom og vær med.

Bogen er gratis for medlemmer.

Klik ind på www.hardsyssel.org her kan du finde flere oplysninger.

HARDSYSSELS
DET VILDE VESTJYLLAND

Naturens Rige
på flaske

SKJERN Å
Tjongsnaps på egetjød
HARDSYSSELS
DET VILDE VESTJYLLAND

HARDSYSSELS.DK

EPOS FOREDRAG

Foredrag med stof til eftertanke

Jeg tilbyder spændende og engagerede foredrag, der rammer både hjerte og lattermuskel - f.eks. om:

Kaj Munk | Martin Luther | Jeppe Aakjær
Rakkere og natmænd | Vestjyske fortællinger
Kvinder i forbryderalbummet

Læs mere på EposForedrag.dk om :

FOREDRAG · KULTURFORMIDLING · KULTURTURE

Udnyt Corona-Prisen til små forsamlinger og
BOOK allerede nu!
- også til kommende sæsoner.

Med venlig hilsen

Lisbeth Lunde Lauridsen

Web: EposForedrag.dk | Mobil: 2236 9377

Mail: EposForedrag@gmail.com